

MALINCA VERWIEL

IMPACT
MAKEN
MET
HUMOR

HOE MAAK JE
DE ZAAL GEK?

Boom

MALINCA VERWIEL

IMPACT
MAKEN
MET
HUMOR

Hoe maak je
de zaal gek?

Boom

Inhoud

Voorwoord	Zware dingen zwaar maken is makkelijk	7
Introductie	Dit boek is om te janken zo grappig	11

DEEL 1 OVER HUMOR 15

1	Spreken is een absoluut voorrecht	17
2	Het publiek is je editor	19
3	Niemand heeft verstand van humor	23
4	Drie heilige theaterwetmatigheden	27
5	Waarom humor een beetje pijn moet doen	30
6	Sleur je publiek door pieken en dalen	36
7	Een grap is een constructie met op het einde een kortsluiting	38
8	Humor is niet onschuldig	41

DEEL 2 HUMORTOOLS 45

1	Impactopening	51
2	De eerste indruk	54
3	Verwachtingen	59
4	Hook	64
5	Waar/Niet waar	69
6	Metafoor	75
7	Opsomming	78
8	Het fout voordoen	85
9	Nieuw woord	90
10	Spelen met tijd	94
11	Act out	97

12	Visuele verrassing	101
13	Creatief verleiden	104
14	Claptrap	110
15	Actualiteit	114
16	Geniaal idee	118

DEEL 3 OVER AUTHENTICITEIT 123

1	Richt je op wat echt is en niet op wat grappig is	125
2	Oorspronkelijk denken	128
3	Stop met performen	132
4	Neem je persoonlijkheid mee in je speech	135
5	Moed: 'Say it anyway'	139
	Epiloog	145
	Literatuurlijst	151
	Dankwoord	155
	Over de auteur	157
	Aanbevelingen	159

VOORWOORD

Zware dingen zwaar maken is makkelijk

Wat is humor? Waarom zou je als spreker humor gebruiken? En moet je humor wel altijd gebruiken? Is het niet veel beter om bij een serieus verhaal niet ‘voor de lach’ te gaan en ‘gewoon’ je verhaal te vertellen? Is de werkelijkheid soms niet te pijnlijk om er lollig over te doen?

Op deze en nog veel meer vragen geeft Malinca Verwiel in dit boek haar eigenzinnige antwoord – gebaseerd op haar decennialange ervaring met sprekers, stand-upcomedians en cabaretiers.

Eén ding staat daarbij wel vast. In haar visie (en ik sluit me daar graag bij aan) is humor een vanzelfsprekend, onlosmakelijk deel van het menselijk bestaan. Humor is net zoiets als ademen. Het gaat vanzelf. We kunnen en doen het allemaal. De vraag is alleen: kunnen we het niet (veel) beter? En hoe zou je dat kunnen leren? Als je die vragen beantwoord wilt krijgen, lees dan vooral door na de inleiding. Je zult niet alleen goede antwoorden krijgen, durf ik je te garanderen, je zult ook nog eens handvatten krijgen om er daadwerkelijk iets mee te doen.

Eén gedachte wil ik vanuit mijn achtergrond als bedenker van Omdenken graag met jullie delen. Naar mijn overtuiging is de komedie absoluut superieur aan de tragedie. Waarom? Omdat de tragedie

slechts treurnis bevat, terwijl de komedie – althans: de échte komedie – droefenis én humor omvat. In precies de juiste dosering.

Laat ik het toelichten.

Nogal wat mensen kijken neer op humor. Alsof het makkelijk zou zijn. ‘Gaan voor de grap.’ ‘Lekker oppervlakkig.’ ‘Leuk doen kan iedereen wel.’ ‘Makkelijk scoren.’ Dit soort teksten komen meestal uit de mond van mensen die zelf geen idee hebben wat echte humor is en er ook (totaal) geen gevoel voor hebben. Echte humor, met behoud van de pijn, frustratie en tragedie van het leven, is het allermoeilijkste wat er is. En niet veel mensen kunnen het. Het omgekeerde is namelijk oneindig veel makkelijker. Het is zoals Kamagurka het zei: ‘Slechte kunstenaars maken zware dingen zwaar.’

Maar zware dingen *licht* maken – en dat is precies wat Omdenken beoogt – is oneindig veel moeilijker. Het vereist een scala aan vaardigheden. Inleving, empathie, integriteit, intelligentie, creativiteit. Om er een paar te noemen. Niet makkelijk te leren. Maar zeker niet onmogelijk. De tools die Malinca presenteert, bieden een welkom houvast. Eén ding staat in ieder geval vast. Humor is een serieuze zaak.

Malinca houdt bovendien een vlammend pleidooi voor echtheid en voor authenticiteit. Ze zet je als mens aan tot oorspronkelijk denken en als spreker tot het maken van maatschappelijke impact. Maar dan wel met humor.

Veel plezier met lezen!

En (vooral) veel plezier met toepassen.

Berthold Gunster

Grondlegger Omdenken

INTRODUCTIE

Dit boek is om te janken zo grappig

Mensen willen geëntertaind worden. Op tv door talentenshows, quizzes, series of films, en in het echte leven door theater, muziek en voetbal. Door brood en spelen. In *Planet Funny* (2018) vertelt de Amerikaanse presentator en auteur Ken Jennings hoe de wereld is ‘verentertainiseerd’. Duizenden jaren lang behoorde de toekomst toe aan de sterken. Toen de industriële revolutie kwam, ging het om zakelijke efficiëntie en daarna vestigden we onze hoop op wetenschappelijke visionairs. Vandaag de dag is onze meest begeerde eigenschap niet kracht of productiviteit of zelfs innovatie, maar grappig zijn. Ja, grappig zijn. Media staan vol woordspelingen en knipogen, luchtvaartmaatschappijen trekken miljoenenbudgetten uit voor veiligheidsfilmpjes vol grappen en dansroutines, velen van ons halen het nieuws uit comedyshows en een komisch figuur kan zelfs tot president van de Verenigde Staten worden gekozen.

Humoristisch schrijven en performen stijgt in populariteit. Er zijn simpelweg niet genoeg gekwalificeerde schrijvers om aan de groeiende vraag te voldoen.

Maar meestal word je niet grappiger van het lezen van boeken over humor. Dit boek is daarop een uitzondering. Dit boek gaat niet over *setups* en punchlines, maar benadert humor op een meer gevoelsmatige en persoonlijke manier. Het gaat mij erom jou als spreker met een missie, te helpen je verhaal met humor te brengen. Omdat de wereld dit nodig heeft.

Ik vertel wat ik de afgelopen 35 jaar in de praktijk geleerd en gecreëerd heb. Ik deel mijn gouden humortools voor in speeches en TED-talks, die hun werking hebben bewezen. Het zijn universele theaterwetmatigheden die werken bij iedere spreker, ieder onderwerp en elke zaal. De tools waarop de zaal het hardst reageert, heb ik voor je op een rijtje gezet. Om jou te verleiden om humor in een tekst of een presentatie over een serieus onderwerp, serieus te nemen.

Na het lezen van dit boek denk je anders over humor, anders over talent, anders over performen, en heb je onstuitbare zin om te schrijven en op een podium te springen. In dit boek ga ik uit van het publiek, niet van de spreker. Het is geen boek met presentatietips, dit is een boek met een visie en een schop onder je kont om lef te tonen. Om met humor het onbespreekbare bespreekbaar te maken en leiderschap te tonen.

Tijdens het schrijven van dit boek is het oorlog in Oekraïne en in Gaza. De oorlogen gaan me aan het hart. Ik heb getwijfeld of dit boek wel op het goede moment komt. Dit te mogen schrijven voelt als een luxe ten opzichte van het schrijvende leed van anderen. Maar humor is een van de pijlers van de democratie. Met de vrijheid van meningsuiting die wij hebben en met dit boek wil ik je motiveren om de stilte te doorbreken en *to speak the unspeakable*.

Als mensen vragen wat ik doe, moet ik altijd een hoop uitleggen. Ze vragen zich af hoe ik erop gekomen ben humortrainingen te gaan geven. En hoe ik erop gekomen ben de School voor Humor & Authenticiteit op te richten. Ik heb het allemaal niet bedacht, het is me een beetje overkomen. De beste ideeën bedenk je niet, denk ik, die gebeuren. Net zoals de werkelijkheid soms hilarisch is. Dat je alle scenario's hebt bedacht, maar hoe het dan in werkelijkheid gaat, had je niet kunnen bedenken. Mijn loopbaan ontwikkelde zich via muziektheater naar cabaret en van bedrijfscabaret naar humor en stand-upcomedy. De gemene deler is al die tijd humor. De gemene deler is ook al die tijd anderen iets willen leren. Een andere, steeds terugkerende, drive is talentontwikkeling.

De reden dat ik me bezighoud met humor is omdat ik de jongste was uit een gezin waarin veel drama was. Veel verdriet. Er waren veel ego's en veel ruzies, en de spanning was vaak om te snijden. Het leek wel alsof ik de enige toeschouwer was van een slecht geschreven Grieks drama of een B-film, uitgevoerd door matige acteurs. En ik maar applaudisseren voor iedereen, want iedereen wilde bakken met waardering en erkenning. Maar ik voelde me er geen onderdeel van, ik keek ernaar. Daardoor kreeg ik een ongelooflijke behoefte aan lichtheid, vrolijkheid en lucht. Maar ook aan positiviteit en schoonheid. Ik dook in mijn eigen droomwereldje. In mijn hoofd was ik een acrobaat in het circus, ik zong liedjes terwijl ik naar school liep en leerde mezelf pianospelen.

Toen ik 21 was, werd ik aangenomen op de Hogeschool voor de Kunsten. Ik werd daar opgeleid tot docent drama. En om dat vak goed onder de knie te krijgen, waren wij van 's morgens vroeg tot 's avonds laat theater aan het maken. Zeven dagen in de week, ook in het weekend, we konden dag en nacht in de school. Er was in dit oude gebouw in Kampen altijd wel een lokaal met parketvloer en een piano. Ik speelde piano en zong samen met mijn partner in crime hele avonden stuk. Ik vond de opleiding geweldig en leefde me helemaal uit. Ik speelde komische typetjes, bedacht gekke dingen, schreef eigen teksten, grapjes, maffe liedjes en iedereen vond me grappig en moest om me lachen. Ik had nog nooit eerder gemerkt dat mensen mij grappig vonden, dus ik genoot volop en dacht dat ik goed bezig was. Totdat de docent elementair toneel, met snor en artistieke alcoholwalm, mij onder vier ogen waarschuwde: 'Malinca, als jij zo doorgaat, ga je niet over naar het tweede jaar.' Ik begreep niet wat ik verkeerd deed.

Ik ben toen de andere leerlingen gaan observeren en gaan nadoen. Ik zag dat ze wat belangrijker deden, wat dramatischer en grotesker. En ik besloot om een actrice te gaan acteren. Met succes, want ik mocht over naar het tweede jaar.

Maar dit was er aan de hand: de theaterschool hield zich bezig met kunst met een grote K en er werd in die tijd, de jaren tachtig, neergekeken op komedie, cabaret en het net opkomende stand-upcomedy. Maar drama maken is makkelijker dan comedy. Serieus doen is makkelijker; dat kunnen we allemaal wel. Ik studeerde cum laude af met een scriptie met de titel: *Hoe maak je een komedie tragisch en hoe maak je een tragedie komisch?* Humor wordt onderschat. Een lach en een traan. Dat is mijn werk.

Met dit boek hoop ik dat je verliefd wordt op zowel de lach als de traan. In je toespraak, je presentatie, je TED-talk of bij welke andere gelegenheid dan ook. Want ik wil dat jij met jouw missie gehoord en gezien wordt en een onvergetelijke indruk achterlaat. Impact maken met humor, dat ga je doen. Ja, jij.

DEEL 1
OVER
HUMOR

Voordat we het over humor kunnen hebben, moeten er wat dingen uit de weg geruimd worden. In dit eerste deel probeer ik je op een andere manier te laten kijken naar humor. Namelijk dat als er sprake is van humor er ook altijd sprake is van pijn. Maar ik wil je ook kritisch laten nadenken over wat nou eigenlijk een grap is. Soms is er helemaal geen sprake van een grap, maar enkel van een belediging. En dat is zonde, want er zijn zoveel andere manieren om humor te gebruiken. En dus niet te misbruiken.

1 Spreken is een absoluut voorrecht

'If I am to speak ten minutes, I need a week for preparation; if fifteen minutes, three days; if half an hour, two days; if an hour, I am ready now.'

Woodrow Wilson, 28ste president van de VS

Praten kunnen we allemaal. De tijd vollullen ook. Maar maak maar eens in tien minuten je punt. In tien minuten een onuitwisbare indruk. Benader je speech als een trailer van een film met natuurlijk een cliffhanger op het einde.

Spreken zou net zoets als ademen moeten zijn. Spreken zou dagelijkse kost moeten zijn. Elke dag zou je op je werk tien minuten naar iemand moeten kunnen luisteren. Elke dag zou iemand tien minuten de kans moeten hebben om zijn ideeën te verkondigen, zijn oplossingen, zijn vragen te stellen of zijn hart over iets te luchten. Spreken is eigenlijk het mooiste wat er is. Een heel publiek dat aandachtig naar je luistert. Maar spreken is ook doodsangst nummer 1. Terwijl we het zouden moeten zien als één groot verjaardagscadeau, een gift, een onderdompeling in aandacht, nieuwsgierigheid en leergierigheid.

In mijn trainingen zeg ik vaak tegen de deelnemers: 'Zie het publiek als een zaal vol kleuters. Ze staan open om door jou meegenomen te worden, verrast te worden, verbaasd te worden, mee te doen, te raden, te schreeuwen en te gillen. Het is niets meer en niets minder dan dat.'

En wat doen wij? We geven uiterst taaie, saaie lezingen waarin we onszelf verschuilen achter zogenaamde professionaliteit. Spreken is een absoluut voorrecht, juist in deze tijd van de digitale armoede van X en whatsappberichtjes. Een livepubliek ziet je intentie en hoort je intonatie en daardoor is je tekst of boodschap duidelijker en voor minder interpretaties vatbaar. Ook is er niemand die je onderbreekt of die je dwingt je boodschap in een soundbite te gieten.

En die boodschap kan van alles zijn, groot of klein. Of het nu gaat om het omarmen van vergeving, zoals Nelson Mandela uitdroeg, het strijden voor gelijkheid (Malala Yousafzai), het behouden van een positieve mindset (Winston Churchill), het aanpassen aan verandering (Cleopatra), of het blijven innoveren (Elon Musk), of om een peptalk voor hygiëne in de foodindustrie, een tirade voor goede copyteksten in de marketing, een handleiding over omgaan met emoties na het overlijden van je schoonouders door het neerhalen van vlucht MH17, een pleidooi voor dingen simpel houden of om je mislukte pogingen tot het nemen van ontslag omdat je baas gewoon te aardig is: alle onderwerpen zijn de moeite waard. En wellicht verrassend: je kunt elk onderwerp met humor benaderen. Elk onderwerp? Ja, elk onderwerp.

Over de auteur

Malinca Verwiel is cabaretregisseur en speaker coach voor cabaretiers, comedians en andere sprekers. Ze heeft vele cabaretiers geregisseerd, onder wie Claudia de Breij, maar ook executives, economen, marketeers, engineers en iedereen daartussenin. Ze is ooit begonnen bij Loesje en studeerde cum laude af als theaterdocent en kleinkunst-docent, met haar scriptie: *Hoe maak je een komedie tragisch en hoe maak je een tragedie komisch?* Ook studeerde ze High Impact Leadership aan de University of Cambridge.

Malinca maakte en speelde achttien jaar lang shows, energizers en workshops voor organisaties met haar eigen bedrijf Humor in Bedrijf. Tijdens de coronapandemie zette ze de School voor Humor & Authenticiteit op. Ze biedt daarin twee trainingen aan: een persoonlijkheids-training (online) en een sprekerstraining (live), die laatste in Nederland en Portugal. Bovendien coacht ze professionals die zich willen voorbereiden op pitches, TED-talks, seminars, presentaties et cetera. Ze beschouwt iedereen die op een podium gaat staan als een leider.

Malinca is als comedian getraind door Judy Carter, Jill Edwards, Steve Kaplan en Keith Palmer (Comedyschool Bristol/London). Haar School voor Humor & Authenticiteit kreeg in 2020 de prijs voor Beste Opleider 2020.

<https://www.schoolforhumorandauthenticity.com>

Aanbevelingen

‘Feitelijk vind ik vooral mezelf grappig, en dan ook echt niet altijd. Dankzij dit heerlijke boek van Malinca Verwiel begrijp ik mezelf én humor in de breedste zin nu veel beter.’

Dolf Jansen, cabaretier en liefhebber van rauwe groente

‘Prima boek, doorwrocht, met heel veel goede bronnen. Met deze geweldige handleiding kun je zelfs een begrafenis opvrolijken.’

Arthur van Amerongen, columnist

‘Ik dacht dus: een boek over humor, dat gaat niet werken. Toch? Maar wat nou als je, als doorgewinterd komiek, dit boek leest en bij negen van de tien zinnen denkt: Ja hoor. Klopt. Ze heeft gelijk. En wat nou als je bij iedere tiende zin denkt: shit, daar was ik zelf nog nooit op gekomen. Dus wat nou als het wél kan? En wat nou als je dat boek nu in je handen hebt?’

Peter Lusse, cabaretier en comedyacteur

‘Gebaseerd op haar decennialange ervaring met sprekers, stand-upcomedians en cabaretiers geeft Malinca een helder antwoord op de vele vragen rondom humor. Ze houdt bovendien een vlammend pleidooi voor echtheid en voor authenticiteit. Ze zet je als mens aan tot oorspronkelijk denken en als spreker tot het maken van maatschappelijke impact. Maar dan wel met humor.’

Berthold Gunster, grondlegger Omdenken

‘Ik lees extreem veel boeken. En ik kan zonder enige twijfel zeggen: ze zijn vrijwel allemaal vet saai. Dit boek is anders. Want *Impact maken met humor* is een van die zeldzame boeken die je aan het denken zet, je aan het lachen maakt en ook nog eens ontzettend praktisch is. Lees dit boek en je volgende presentatie wordt 10 keer zo leuk.’

Christ Coolen, marketeer, spreker en trainer

‘Humortools die in dienst staan van hetgeen je wilt vertellen in plaats van andersom. Malinca weet op een lichte en toch confronterende manier diepgang te brengen.’

Rik Rottier, speechcoach, spreker, podcaster en storyteller

‘Vernieuwend en intensief. Malinca leert je dat niet alles grappig hoeft te zijn. En dat je heel goed moet bedenken welke impact je bij het publiek wilt maken en hoe subtiel de nuance is tussen duidelijk dirigeren versus het publiek iets opdringen. Het komt heel nauw.’

Rose-Anne Dotinga, behaviour change designer, socratisch coach en trainer

‘Als je met humor aan de slag wilt over jouw onderwerp, jouw zijn, jouw ding - dan moet je bij Malinca zijn! De wereld krijgt zo meer betekenis en diepgang door al die authentieke humorvolle boodschappen. Ze doet bijzonder mooi werk.’

Anouschka Scholten, innovator and change agent

'Een helder antwoord op de vele vragen rondom humor en een vlammend pleidooi voor echtheid en authenticiteit'

Berthold Gunster, Omdenken

Stop met gortdroge presentaties en afstandelijke professionaliteit. Leer hoe je op het podium het zware licht maakt, het saaie leuk, het serieuze luchtig, het ingewikkelde simpel, het zure zoet en het onbespreekbare bespreekbaar.

Cabaretregisseur en docent Malinca Verwiel laat je zien hoe je als spreker aan de touwtjes trekt. Hoe je je publiek kunt dirigeren, zodat ze aan je lippen hangen. Dankzij universele theaterwetmatigheden die ook ten grondslag liggen aan bekende tv-programma's als *De Avondshow met Arjen Lubach* en *Even tot hier*.

Impact maken met humor is een boek vol voorbeelden en praktische humortools om ervoor te zorgen dat je publiek op een leuke, luchtige manier iets leert. Inspireer je toehoorders, zodat ze ambassadeur worden van jouw boodschap. Zonder dat je ze de les leest.

Voor sprekers op een podium, voor trainers en voor professionals die veel presenteren. Een verslavende methode om je publiek te raken met humor!

Malinca Verwiel is oprichter van de School voor Humor & Authenticiteit en regisseerde vele cabaretiers, onder wie Claudia de Breij. Ze is docent en trainer voor executives, economen, marketeers en engineers. Ook was ze een van de pioniers achter Loesje.

boom.nl
boommanagement.nl

9 789024 464296 >